

Valtuustoaloite Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvoston perustamiseksi Tampereelle

Hyvinvointialueiden aloittaminen on nostanut monissa kaupungeissa esiin keskustelun tarpeesta vahvistaa hyvinvointiteemaa. Hyvinvointijohtamisen haasteita ja tarpeita Tampereella ovat mm. mielenterveyden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö, palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus, riittävä liikkuminen, lapsiperheiden hyvinvointi ja sosiaaliset verkostot, lähisuhdeväkivallan ehkäisy, koulukiusaamisen ja – väkivallan ehkäisy, lasten ja nuorten some-turvallisuus, työkyvyn ja- hyvinvoinnin tukeminen, heikommassa asemassa olevien osallisuus sekä köyhyiden torjunta ja ennaltaehkäisy.

Suomessa kunnat ovat ratkaisseet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät eri tavoin. Esim. Oulussa sivistys- ja kulttuurilautakunta jakautui kahteen:

Sivistyslautakuntaan sekä Hyvinvointi-, kulttuuri- ja liikuntalautakuntaan. Espoossa kaupunginhallitus on esittänyt valtuustolle, että KH:n tehtäviin lisätään asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä ehkäisevä päihdetyö. Vantaalla kaupunkikulttuurilautakunta jatkaa, mutta muuttaa nimensä kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunnaksi. Sen hyvinvointityössä korostuu vahva poikkihallinnollisuus; hyvinvointiohjelma kokooa lakisääteisiä hyvinvointiin liittyviä ohjelmia yhteen (lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma sekä monikulttuurisuussuunnitelma). Turussa sosiaali- ja terveyslautakunnan nimi muutettiin vuoden alussa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnaksi. Lautakunnan tehtävänä on mm. hyvinvoinnin edistämisen lainsäädännössä määrätyt tehtävät, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjaus, vaikutusten ennakoarviointi- menettelyn ohjaus ja kuntalaisvaikuttamisen ohjaus.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 § toteaa: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa: Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät:

- Strategisessa suunnittelussaan asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet
- Arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon päätöstensä vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin
- Nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho
- Seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- Raportoitava kunnanvaltuustolle vuosittain
- Valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan on

- tehtävä yhteistyötä eri toimialojen välillä, muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa
- toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan
- edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia
- osallistuttava vuosittain hyvinvointialueen järjestämiin neuvotteluihin (7 §).

Tampereella toimi vuonna 2022 kaupunginhallituksen asettama Mielenterveys- ja päihdeneuvosto. Neuvosto käynnistettiin allekirjoittaneen valtuustoaloitteen pohjalta ja allekirjoittanut toimi neuvoston puheenjohtajana. Neuvosto ei jatkanut enää hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa. Neuvoston tehtävänä oli mm. edistää mielenterveys- ja päihdekuntoutujien, heidän omaistensa ja heitä edustavien järjestöjen osallistumista mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Pirkanmaan Päihde- ja mielenterveysverkosto vetosi kirjeellään joulukuussa 2022 pormestariin ja kaupunginhallitukseen mielenterveys- ja päihdeneuvoston toiminnan jatkumiseksi Tampereen kaupungin alaisuudessa. Pämi- verkostoon kuuluu 19 järjestöä ja asiakkaita liki 33 000. Järjestöiltä ja asiakkailta on tullut viestejä ja toiveita neuvoston toiminnan jatkamisen puolesta. Myös lakkautetun Tampereen mielenterveys- ja päihdeneuvoston jäsenet kannattavat neuvoston toiminnan jatkamista Tampereen kaupungin organisaatiossa.

Asia ei ole edennyt mitenkään eikä vetoomusta ole käsitelty kaupunginhallituksessa. Vetoamus lähetettiin kaupungin toimesta vasta 27.3.2023 kaupunginhallitukselle. Esimerkiksi Ylöjärven kunta on tehnyt päätöksen neuvostonsa toiminnan jatkamisesta kunnan organisaatiossa. Kaupungin tehtäviin kuuluu edelleen terveyden- ja hyvinvoinnin edistäminen, joten neuvoston toiminnan jatkaminen on tältäkin osalta perusteltua. Vetoomuksessa todetaan, mm. ”Neuvosto ei ole lakisääteinen, joten suora siirtymä hyvinvointialueen alaisuuteen ei ole mahdollinen. Toisaalta uuden mallin mukaan mielenterveys- ja päihdeongelmien tuomat haasteet kuuluvat myös Tampereen kaupungille ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Neuvostolle on Tampereella selkeä tarve ja neuvoston työskentely on ollut sitoutunutta ja paneutuvaa. Neuvosto on saanut runsaasti kaupungin verkkosivun kautta kansalaispalautetta. Saadun kansalaispalautteen pohjalta neuvosto on päätenyt ehdottamaan palvelujärjestelmään ja ennaltaehkäisevään työhön toipumisorientaatioon perustuvan mallin käyttöönottoa. Olisi harmillista jättää kaupunginhallituksen osoittamaa vastuullista työtä kesken.”

Esitän, että Tampereen kaupunki perustaa nopealla aikataululla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvoston. Neuvoston tehtäviin kuuluu hyvinvoinnin edistämisen lainsäädännössä määrätyt tehtävät sekä mielenterveys- ja päihdeneuvostolle kuuluneet tehtävät. Myös köyhyystyöryhmän tehtävät ja toiminta voidaan sisällyttää uuden neuvoston toimenkuvaan. Neuvoston toiminnan pääpaino tulee olla ennaltaehkäisevässä työssä ja sen kokonaisvaltaisessa edistämisessä.

Tampereella 24.4.2023

Aila Dünder-Järvinen, Kaupunginvaltuutettu (sd)